

Health Literacy Movement in Thailand

Contents:

1. สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ (ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม)
2. จากระบบธรรมนูญถึง ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ
3. ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2565
4. แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข
5. แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ
6. แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข)
7. แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)
8. การขับเคลื่อนความรู้ด้านสุขภาพของ กรมอนามัย 2560 -2564
9. สมาคมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพไทย (Thai Health Literacy Association (THLA))

1.สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ (ด้านสาธารณสุข)

1. ภายหลังจากรัฐประหาร 2557 โครงสร้างในการบริหารประเทศในขณะนั้นประกอบด้วย
 1. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
 2. คณะรัฐมนตรี (ครม.)
 3. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)
 4. สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ต่อมา สปช.ถูกยกเลิก จึงมีสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท) มาทำหน้าที่ปฏิรูปประเทศแทน
 5. คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
2. สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ (6 ตุลาคม พ.ศ. 2557 – 6 กันยายน พ.ศ. 2558) หรือ สปช. เป็นสภาที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 27 มีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ มีสมาชิกไม่เกิน 250 คน มาจากคณะกรรมการสรรหาจังหวัดจำนวน 77 คน และคณะกรรมการสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้ง รวม 11 คณะ จำนวน 173 คน
3. สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 1. ด้านการเมือง
 2. การบริหารราชการแผ่นดิน
 3. กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
 4. การปกครองท้องถิ่น
 5. การศึกษา
 6. เศรษฐกิจ
 7. พลังงาน
 8. สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

9. สื่อมวลชน
 10. สังคม
 11. อื่นๆ
4. สปช.ได้กำหนดแผนการปฏิรูปที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ดังนี้
1. ยกกระดับการปฏิรูปความรู้ด้านต่างๆ ของประชาชนเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda)
 2. จัดตั้งคณะกรรมการสร้างเสริมความรู้และสื่อสารสุขภาพแห่งชาติ
 3. กำหนดให้มีการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติและแผนพัฒนาสาธารณสุข
 4. จัดการให้สถาบันการศึกษาทุกระดับและสถานบริการสุขภาพ สถานที่ทำงานและโรงงานต่างๆ เป็นองค์กรแห่งความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Organization)
 5. พัฒนาชุมชน/ท้องถิ่นเป็นชุมชนรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Communities)
 6. สนับสนุนและขยายความครอบคลุม ให้ประชาชนสามารถรู้เท่าทันสื่อให้มากที่สุด (Literacy)
 7. สนับสนุนการศึกษาวิจัย (Health Literacy Survey) และจัดให้มี Center of Excellence ด้านสุขภาพและความรู้ด้านสุขภาพ
 8. จัดให้มีรายการโทรทัศน์ด้านสุขภาพเป็นประจำและมีการบริหารจัดการเพื่อตอบโต้ข้อมูลที่ผิดพลาดและเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ทันทั่วทั้ง
 9. พัฒนาระบบการผลิตสื่อด้านสุขภาพและช่องทางเผยแพร่ข้อมูล
 10. จัดให้มีการสำรวจในกลุ่มประชาชนกลุ่มต่างๆหรือทั้งประเทศในเรื่องต่อไปนี้ ทุก 3 หรือ 5 ปี
 1. ความรู้ด้านสุขภาพ - พฤติกรรมสุขภาพ, พฤติกรรมเสี่ยง
 2. National Health Examination Survey
5. เมื่อสภาปฏิรูปแห่งชาติสิ้นสุดลง มีการแต่งตั้งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) (13 ตุลาคม พ.ศ. 2558 - 3 สิงหาคม พ.ศ. 2560[2]) ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 มาตรา 39/2 ทำหน้าที่ศึกษาและปฏิรูปทั้ง 11 ด้านสืบต่อจาก สภาปฏิรูปแห่งชาติ ที่ถูกยุบไปตามมาตรา 39/1
6. ที่ประชุมระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข (WM) เมื่อวันที่ 11 พย.59 ได้มอบหมายให้กรมอนามัย เป็นแกนหลักในการดำเนินการดำเนินการเรื่องความรู้ด้านสุขภาพ

2.จากรัฐธรรมนูญถึงแผนปฏิรูปประเทศ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ¹

- มาตรา 55 ว่ารัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการเข้าถึง และเข้าใจความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่สำคัญต่อการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอ
- หมวดที่ 16 การปฏิรูปประเทศ มาตราที่ 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ
- มาตรา ๒๕๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ² ซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ซึ่งต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้รวมตลอดทั้งผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลาห้าปี
- มาตรา ๒๖๖ ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๕๙

2. พรบ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ³

- มาตรา ๕ ให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันอันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบปี การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติให้ทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการ ⁴ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ
- พรบ.จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 2560 กำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยแผนการปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องกับร่างแผนยุทธศาสตร์ชาติ และเมื่อคณะกรรมการปฏิรูปประเทศได้เขียนแผนปฏิรูปแล้วเสร็จต้องเสนอ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเห็นชอบ โดยสำนักงานเลขาธิการ และเลขาธิการ ของทั้ง พรบ.จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 2560 และ พรบ.แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามลำดับ
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ⁵ ได้จัดทำแผนปฏิรูป และประกาศใช้ โดยประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ⁶

3. ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2565

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

เป้าหมาย

1. คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑
2. สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ตัวชี้วัด

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

1. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม
2. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
3. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑
4. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 1. การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑
 2. การเปลี่ยนโฉมบทบาท 'ครู' ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก "ครูสอน" เป็น "โค้ช" หรือ "ผู้อำนวยการการเรียนรู้"
 3. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่น
 4. การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก
 5. การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
 6. การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ
5. การตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย
6. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
 1. การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ
 2. การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ
 3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี
 4. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี
 5. การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่
7. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
8. การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ

4.แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ⁷

สภาพัฒนาการปฏิรูปประเทศ(สปท.) มีประเด็นและข้อเสนอในการปฏิรูป ระบบสาธารณสุขที่ขับเคลื่อนต่อจากสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ
2. การจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานและการจัดการสารสนเทศระบบบริการสุขภาพ แห่งชาติ (สมสส.)
3. การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ ในประเด็นการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มที่มีปริมาณน้ำตาลเกินเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพ
4. การปฏิรูปการแพทย์แผนไทยและระบบยาสมุนไพรแห่งชาติ พร้อมร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ...และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...
5. ระบบการแพทย์ฉุกเฉินช่วงก่อนถึงโรงพยาบาล
6. การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ
7. การปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ
8. การปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพของประชาชน : สิทธิประโยชน์หลักด้านสุขภาพ

5.แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ

1. การปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ ประชาชนที่มีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองมีจำนวนน้อย ในขณะที่ข่าวสารด้านสุขภาพมีเป็นจำนวนมาก แต่ขาดระบบการคัดกรอง และการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ทำให้ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูง จึงมีข้อเสนอ คือ
 1. ปฏิรูปยุทธศาสตร์และกลไกในการขับเคลื่อนด้านความรู้และการสื่อสารข้อมูลด้านสุขภาพ
 2. ปฏิรูประบบการประเมินผลโดยเน้นผลลัพธ์ที่ประชาชนมีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองและมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในทุกกลุ่มวัย
 3. จัดตั้งคณะกรรมการสร้างเสริมความรู้และการสื่อสารสุขภาพแห่งชาติ
 4. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ควรร่วมมือกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate School) โรงพยาบาลรอบรู้ด้านสุขภาพ(Health Literate Hospital) และชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Communication)
2. เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์
 1. ประชาชนไทยทุกคนมีทักษะในการเข้าถึงและประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ ประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง
 2. สังคมไทยเป็นสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ (health literate societies) คือสังคมที่ประชาชนทุกคนเข้าถึงเข้าใจข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ และประยุกต์ใช้ของประชาชน สามารถตัดสินใจดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม
 3. ประเทศไทยมีระบบสาธารณสุข การศึกษา สวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และปรับใช้ข้อมูลและบริการต่างๆ ในสังคม เพื่อตัดสินใจดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

3. กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ พ.ศ. 2561-2565
4. ตัวชี้วัด
 1. ปริมาณข้อมูลสุขภาพที่เป็นเท็จและถูกเผยแพร่มีน้อยลง
 2. ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากขึ้น
 3. พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ในประชาชนทุกกลุ่มวัยเพิ่มขึ้น
 4. ประชาชนมีอัตราการเจ็บป่วยลดลง
 5. ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายสุขภาพด้านการรักษาพยาบาลลดลง
5. วงเงินและแหล่งเงิน งบประมาณรวมประมาณ 1,195.68 ล้านบาท
6. รายละเอียดไว้ใน Action Plan ⁸
 1. การพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพ
 1. มีระบบการคุ้มครองด้านการสื่อสารโดยมีหน่วยงานกลาง คัดกรองข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ถูกต้อง ทันการณ์และมีประสิทธิภาพในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ตรวจจับข้อมูลเท็จ ตอบโต้ข้อมูลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้
 2. เพิ่มช่องทางสื่อสารมวลชนสาธารณะทางสุขภาพและแนวทางเขียนสื่อสุขภาพ
 2. การพัฒนา 3 ระบบใหญ่
 1. การพัฒนาระบบการสาธารณสุข พัฒนามาตรฐานและการประเมินตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด คือ จำนวนองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) ทั้ง Health & Non Health Sectors กระจายทั่วประเทศ
 2. การพัฒนาระบบการศึกษาที่จะช่วยยกระดับการรู้หนังสือและทักษะสุขภาพนำไปสู่การปรับวิธีการสอนและหลักสูตรด้วยกระบวนการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วย V-shape ตั้งแต่เด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กและระดับประถมศึกษา (Interactive HL) และคิดวิเคราะห์ (Critical HL) ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เครื่องชี้วัด คือ จำนวนสถานศึกษาที่เป็น สถานศึกษารอบรู้ด้านสุขภาพ (HLS)
 3. พัฒนาระบบวัฒนธรรมและความเชื่อ
 3. การศึกษาวิจัยเชิงประเมินผล
 1. สारวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทยทุก 3 ปี 5 ปี 10 ปี
 2. การวิจัยการทางาน ด้วยฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในการทำงาน(Evidence Based ที่เรียกว่า Implementation science research Practice
 3. จัดทาดันทุน (Unit cost) สำหรับการสนับสนุนด้านการเงินตามชุดสิทธิประโยชน์ที่ปรับจากการให้สุข ศึกษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เป็นการใช้ กระบวนการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพV-shapeในระบบบริการสุขภาพทุกมิติ
 4. Center of Health Literacy excellence รวบรวมงานวิจัยและองค์ความรู้วิชาการ และ Application
 4. พัฒนากำลังคนด้านการส่งเสริม ความรอบรู้ด้านสุขภาพ

1. พัฒนาชุดสมรรถนะหลักและรูปแบบ หลักสูตร การฝึกอบรมสำหรับบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ
2. พัฒนาหลักสูตรและผลิตนักศึกษาด้วส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ
3. เพิ่มการทวงงานเชิงการขับเคลื่อนมากกว่าการให้บริการและให้ความรู้หรือสอน(on the job training)
4. พัฒนาต่อยอดนำเสนองผลงานวิจัยด้านการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยร่วมมือกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศ
5. พัฒนากลไกการขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพ
 1. ประกาศการปฏิรูปความรู้ของประชาชนเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda)
 2. คณะกรรมการสร้างเสริมความรอบรู้และสื่อสารสุขภาพแห่งชาติโดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
 3. จัดทำข้อเสนอและร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ
 4. กลไกทางการเงินและงบประมาณ จากแหล่งทุน เช่นสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือระบบภาษี
 5. องค์กรกลางมีความเป็นอิสระ มีอาชีพ ที่ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ/บริหารภาคีเครือข่ายแบบ synergic ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมในและนอกประเทศ

6. ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปีของกระทรวงสาธารณสุข⁹

1. กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพอยู่ในยุทธศาสตร์ 20 ปีของกระทรวง และอยู่ในวาระปฏิรูปเร่งด่วน (Quick win) ของกระทรวง
2. ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านสุขภาพ ณ โรงพยาบาลอำเภอหลายแห่ง ขณะเดียวกันกรมอนามัยได้วางแผนการขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพไว้ 10 ปี (พ.ศ. 2560– 2569) โดยมีเป้าหมายให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Societies) โดยใช้ 4 กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน คือ กลไกการสื่อสาร (Communication) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Capacity Building) การสร้างความผูกพัน (Engagement) และการเรียนรู้แบบเสริมพลัง (Empowerment) ควบคู่กับการกำกับ ติดตามอย่างเข้มข้น (Intensive M&E)
3. โครงการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ
 1. สร้างช่องทางการสื่อสาร เผยแพร่ความรู้ที่ประชาชน เข้าใจได้ง่าย เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง
 2. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจทางสุขภาพ
 3. ส่งเสริมการนำข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านสุขภาพ เข้าไปอยู่ในกิจกรรมของชุมชน เกิดการช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพร่วมกัน

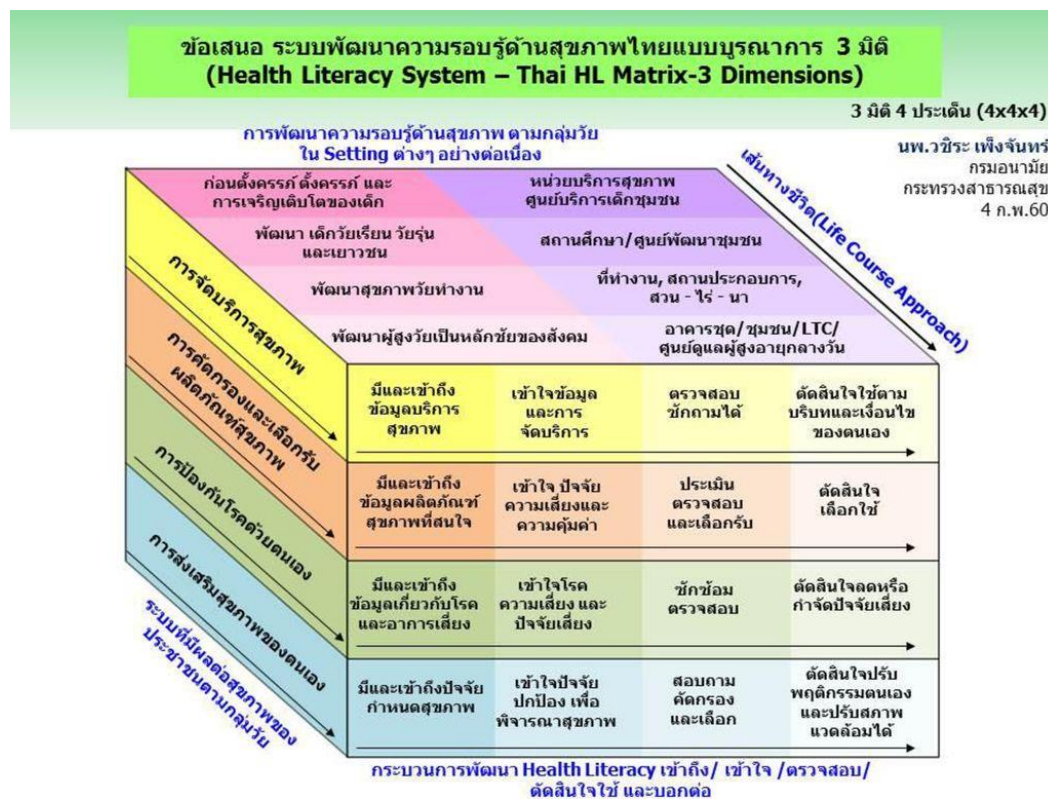
7.แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ¹⁰

เป้าหมาย

1. ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การเจ็บป่วยและตายจากโรคที่ป้องกันได้ลดลง โดยกำหนดเครื่องชี้วัดว่า ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นร้อยละ 5
2. คนไทยทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพะที่ดี ลดการตายก่อนวัยอันควร
3. เพิ่มขีดความสามารถของระบบบริการสุขภาพทุกระดับ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกเหมาะสม
4. มีบุคลากรด้านสุขภาพที่ดูแลประชาชน ในสัดส่วนที่เหมาะสม
5. มีระบบการอภิบาลระบบสุขภาพแห่งชาติที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

8.การขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพ กรมอนามัย พ.ศ. 2560 จนถึงปัจจุบัน ¹¹

1. แนวคิดในการดำเนินการความรอบรู้ด้านสุขภาพ ใช้ Model ลูกเต๋า โดยประกอบด้วย 3 แกน (มิติ) ได้แก่

1. มิติด้านกระบวนการ (Process Dimension) ใช้ V shape ประกอบด้วย เข้าถึง เข้าใจ สอบถาม ตัดสินใจ เปลี่ยนพฤติกรรม บอกต่อ (ยุโรป มี 4 ด้าน คือ Access ,Understand ,Appraise ,Apply)

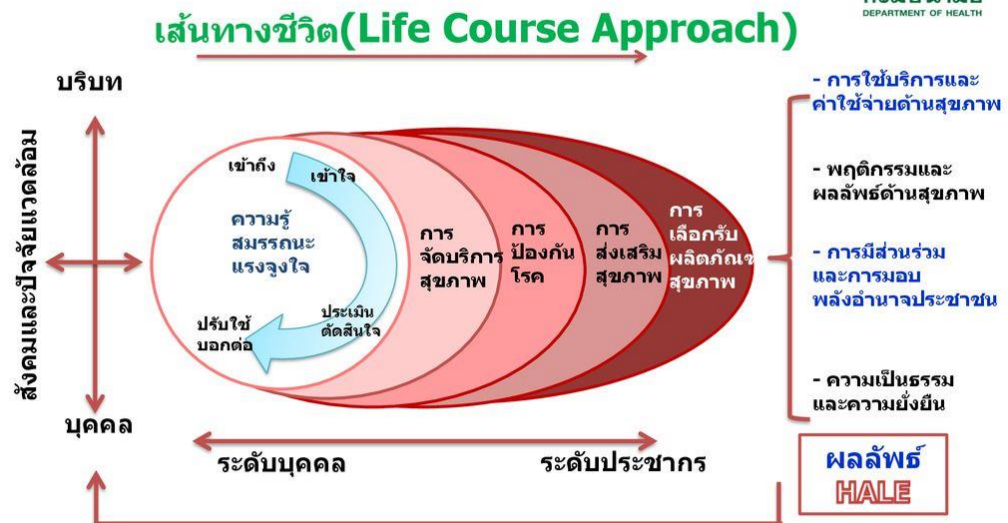

กรอบคิด Health Literacy ของกรมอนามัย

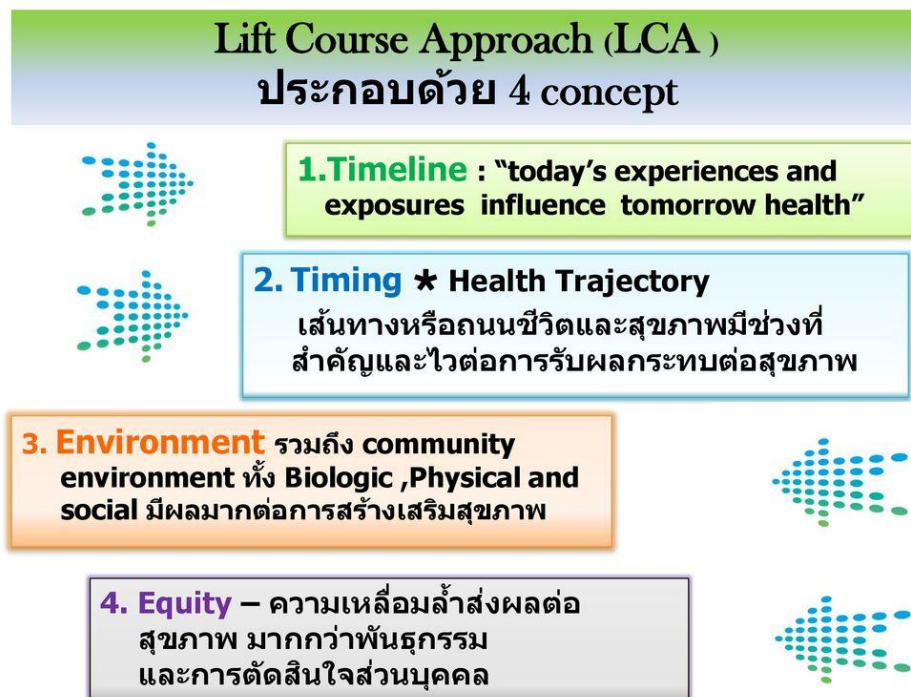
2. มิติของระบบที่มีผลต่อสุขภาพ (Continuum of care) ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การจัดการบริการสุขภาพ และการคัดกรองและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ (ยุโรป มี 3 ด้าน คือ ส่งเสริม

CONCEPTUAL MODEL OF HEALTH LITERACY (ประเทศไทย)

Source: Adapted from Sorenson K, Van den Broucke S, Fullam J, et al. Health literacy and public health: a systematic review and integration of definitions and models. BMC Public Health 2012;12(80):1-13.

3. มิติการพัฒนาตลอดทุกช่วงวัย (Age Group) ใน Setting ต่างๆ ตาม Life course Approach ที่ประกอบด้วย 4 เรื่องได้แก่ Timing ,Timeline,Environment ,Equity)

2. เป้าหมายในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ คือ คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ในปี 2564
3. ใช้กรอบแนวคิด Health Literate เป็นรากฐานของระบบสุขภาพ

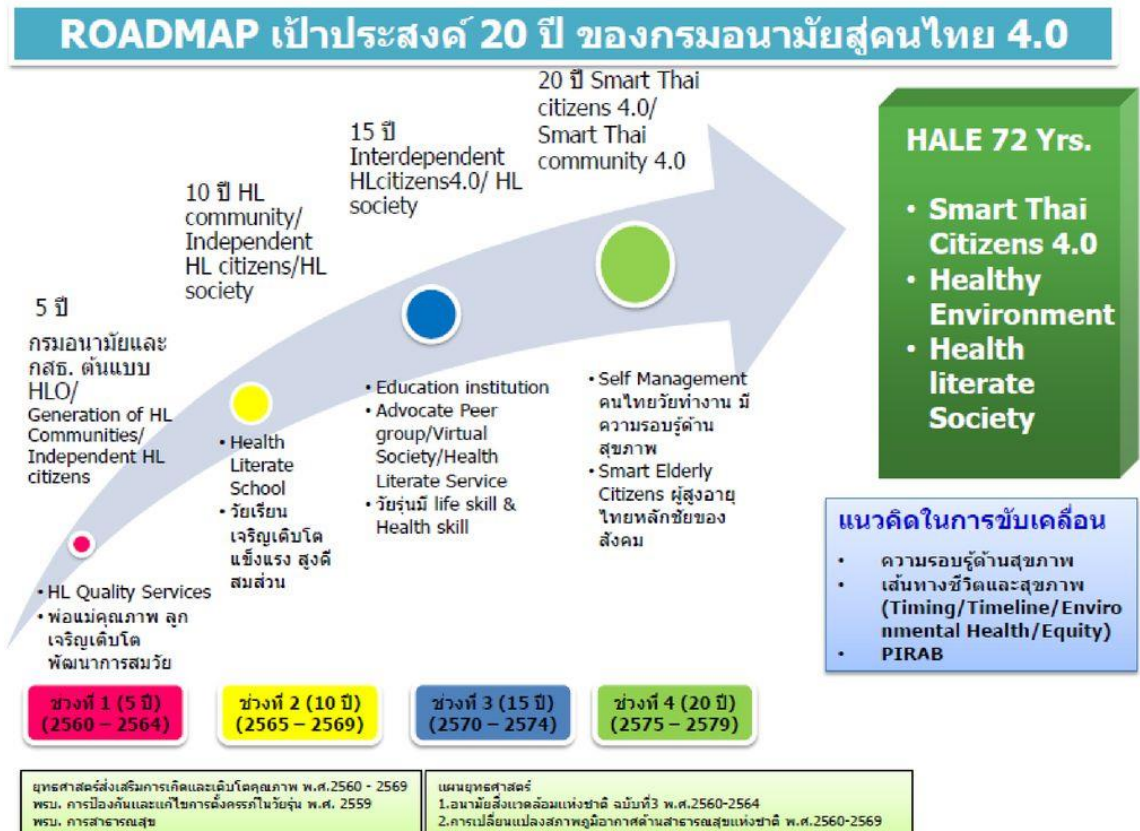
กรอบแนวคิดและการดำเนินการ

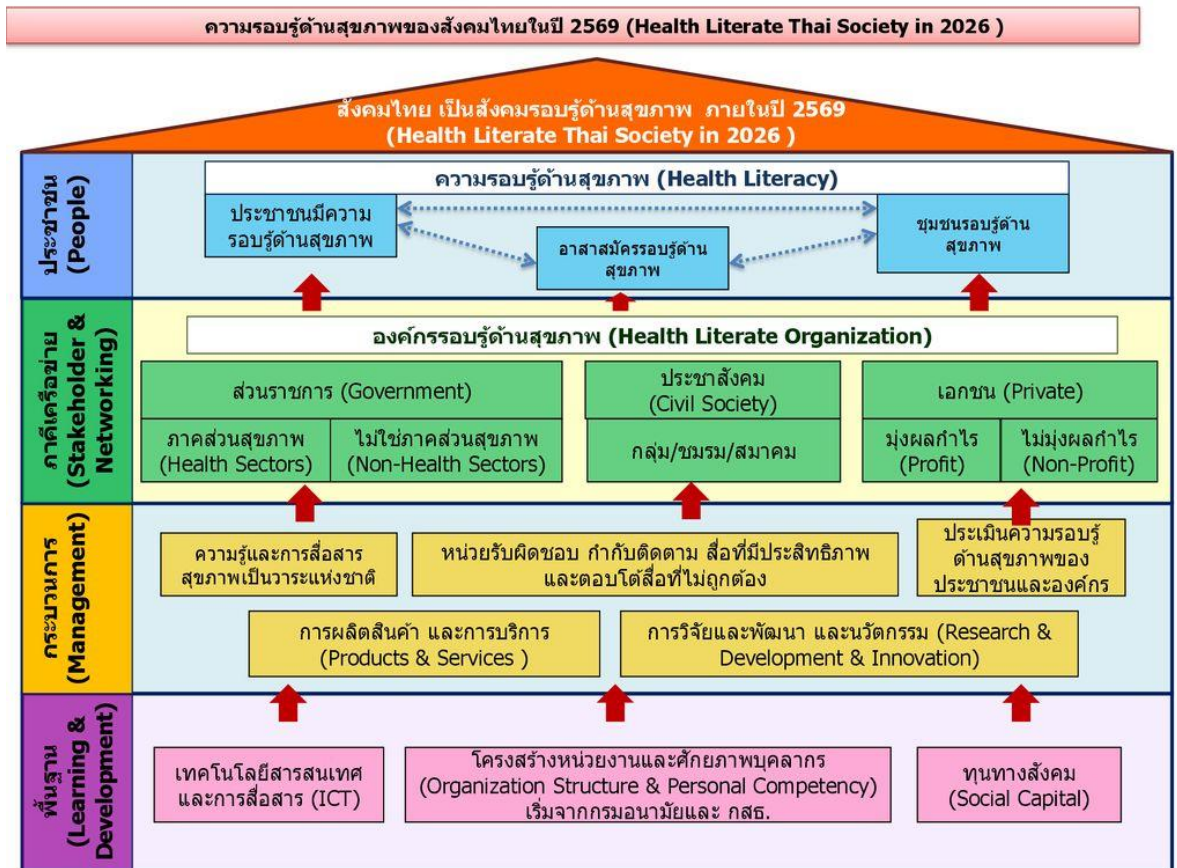
HEALTH LITERACY เป็นฐานราก ของระบบสุขภาพ

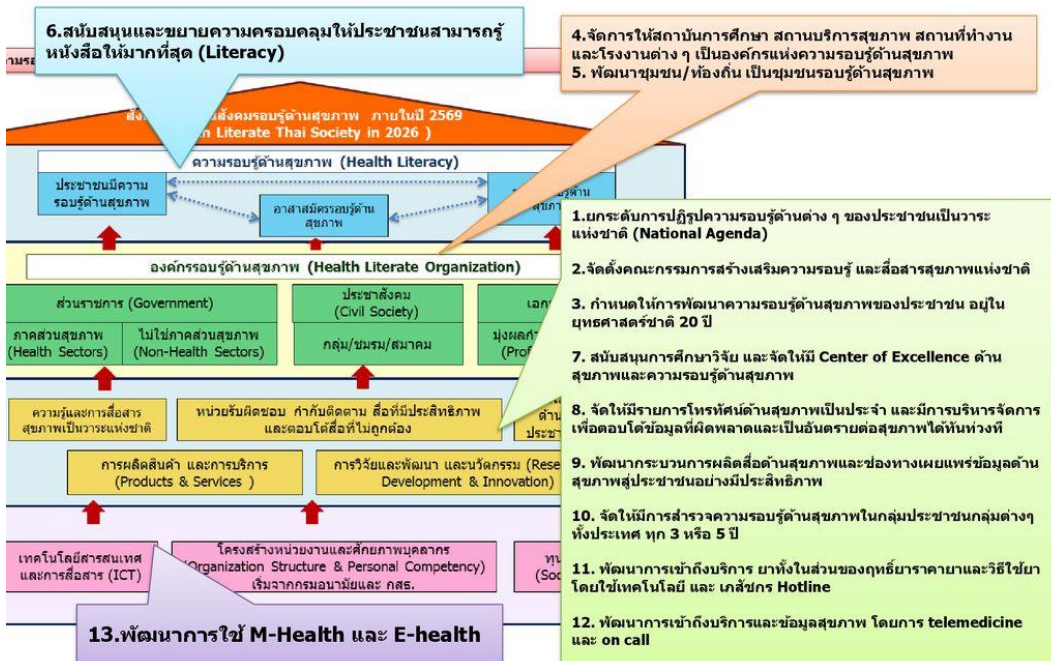
4. Road Map 20 ปี

5. แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์

การขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพตามข้อเสนอ วิป 3 ฝ่าย 2ฝ่าย

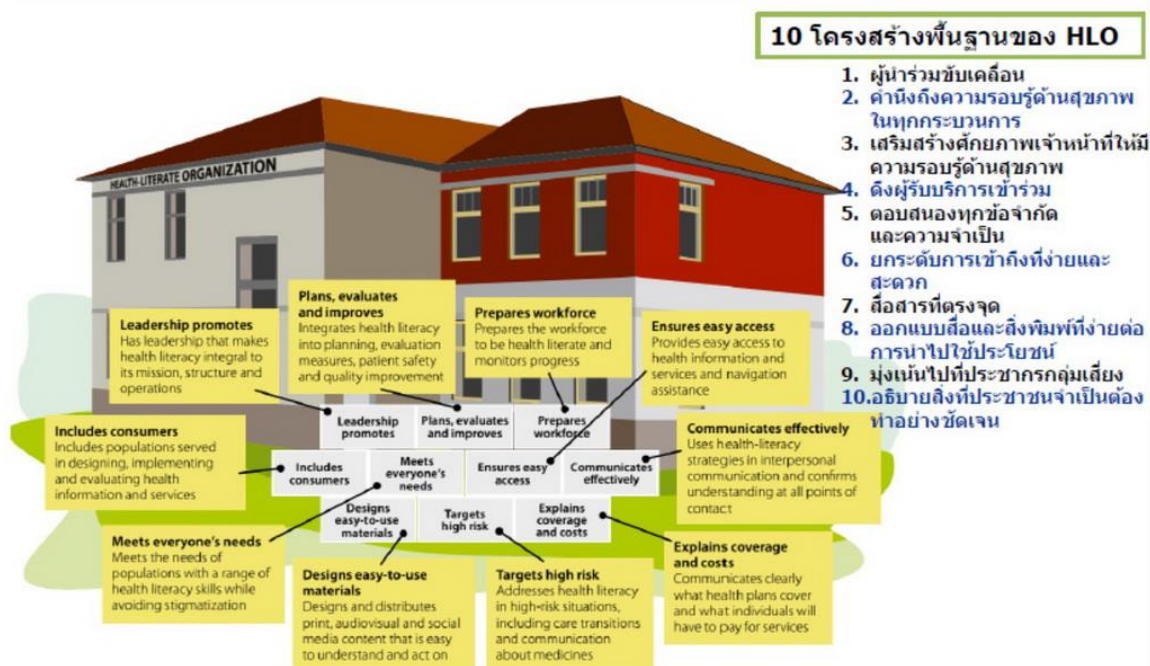

6. จัดตั้งสำนักงาน โครงการขับเคลื่อนกรมอนามัย 4.0 เพื่อเพิ่มความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน (สขรส.)

7. แผนการดำเนินการ Health Literacy ของกรมอนามัย 2561-2564

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ความรู้ด้านสุขภาพ บูรณาการ กับแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคสู่ความเป็นเลิศ (Promotion and Prevention Excellence Strategic Plan)
2. กำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดกรมอนามัยดำเนินงาน การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความรู้ด้านสุขภาพ
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรกรมอนามัย เรื่องความรู้ด้านสุขภาพ
4. สร้าง Key message ข้อมูล ความรู้ และทักษะพื้นฐานด้านสุขภาพในทุกกลุ่มวัย
5. สร้างแบบสำรวจความรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนไทย โดยประยุกต์จากแบบสำรวจความรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มประเทศในยุโรป (HLS-EU-Q47) ซึ่งเป็น 47 ข้อ มาเป็นแบบสำรวจที่มี 87 ข้อ (HLS-Thai-Q87)
6. ทำการสำรวจความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยโดยใช้ HLS-Thai-Q87
7. สร้างมาตรฐานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) ครอบคลุม setting สถานบริการสุขภาพ โรงเรียน ชุมชนและสถานประกอบการ โดยในส่วนของมาตรฐาน HLO ของสถานบริการ ประยุกต์จาก Health Literate Health Care Organizations (HLHOs 10 Attributes)

โครงสร้างพื้นฐานขององค์กรแห่งความรู้ด้านสุขภาพ

Source: adapted from: Brach C et al. *Attributes of a health literate organization*. Washington, DC, Institute of Medicine, 2012 (http://www.iom.edu/-/media/Files/Perspectives-Files/2012/Discussion-Papers/BPH_HLIT_Attributes.pdf, accessed 15 May 2013).

9. สมาคมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพไทย (Thai Health Literacy Association : THLA) ¹²

1. ได้จดทะเบียนสมาคมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพไทย ในวันที่ 6 กพ.2561 โดยมี นพ.วชิระ พันธ์เพ็ง (อธิบดีกรมอนามัยในขณะนั้น) เป็นนายกสมาคม โดยมีวัตถุประสงค์
 1. ส่งเสริมให้สมาชิกมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านสุขภาพ
 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างความรู้ด้านสุขภาพ ตามกรอบข้อเสนอระบบพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพไทยแบบบูรณาการ 3 มิติ 4 ระบบ คือระบบการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ระบบการป้องกันโรคด้วยตนเอง ระบบการคัดกรองและเลือกรับผลิตภัณฑ์ และระบบบริการทางการแพทย์
 3. ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ด้านความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนทั่วไป
 4. ร่วมมือประสานงานเพื่อให้การแนะนำและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐเอกชน ในการนำประเด็นสื่อสารหลัก (Key Messages) ไปใช้ในทุกระดับเพื่อกีดสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Society หรือ HLS)
 5. ส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ
 6. นำเสนอปัญหาข้อเสนอแนะ ตลอดจนนโยบายด้านความรู้ด้านสุขภาพที่เหมาะสม แก่องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางในการนำความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพไปใช้พัฒนาประเทศ
 7. ประสานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
2. กิจกรรมที่สำคัญของสมาคม ได้แก่
 1. จัดทำ 66 Key Message โดยประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ ¹³
 2. จัดทำแบบสำรวจความรู้ด้านสุขภาพของคนไทย (HLS-Thai-Q87) และทำสำรวจ Health Literacy ของประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ¹⁴
 3. จัดทำมาตรฐานองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (HLO) ซึ่งประกอบด้วย 4 Setting ได้แก่ Setting สถานบริการสุขภาพ , Setting โรงเรียน , Setting ชุมชน และ Setting สถานประกอบการ
 4. เป็นตัวแทนของประเทศในการประสานงานกับองค์กรที่พัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของต่างประเทศ เช่น AHLA (Asian Health Literate Association) IHLA (International Health Literate Association)

เอกสารอ้างอิง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (context)
2. พรบ.แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ (context)
3. พรบ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ (context)
4. ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) (context)
5. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ (ฉบับที่ ๒) (context)
6. การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๒๔ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๑ (context)
7. Action Plan แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข (context)
8. Action Plan แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ (context)
9. แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) (context)
10. แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (context)
11. การขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพและการสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย (context)
12. สมาคมส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพไทย (Thai Health Literacy Association : THLA) (context)
13. 66 Key Messages (context)
14. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไป พ.ศ. 2560 (ระยะที่ 1) (context)